

Bevin predlagal vzpostavitev posojilno-najemninskega programa

Zapadna Evropa mora dobiti ameriško pomoč.
Diskuzije o znižanju britske oborožene sile

London, 11. sept. — Zunanji minister Ernest Bevin, ki je pred enim tednom pozval Američane, naj razdeli zlato, zakopano pod zemljo v Fort Knoxu, Ky., sinoči predlagal vzpostavitev posojilno-najemninskega programa. Na podlagi tega programa je Amerika financirala in poročevala zavezniške armade drugi svetovni vojni.

Bevin je govoril na banketu, ki je bil prirejen v počast Paulu Griffithu, bivšemu načelniku ameriške legije, in 135 članom legije, ki so obiskali ameriška pokopališča v Angliji in drugih evropskih državah. Poudaril je, da mora zapadna Evropa, ki je zabredla v ekonomsko krizo, dobiti ameriško pomoč.

"Povedati vam hočem, dragi Američani, da nimamo dovolj denarja, da bi imeli dovolj vojakov, da bi imeli dovolj letal, da bi imeli dovolj podmornic," je dejal. "Manjka nam, kar se imenuje ravnotežje. Imamo, kar je značilno za vojno, imamo, kar je značilno za mir, imamo, kar je značilno za krizo."

Bevin je dejal, da se on in njegovi kolegi v Atleejevi vladi popolnoma zavezujejo svojim odgovornostim. Američani naj bi se delili odgovornost za delo, ki ga je treba narediti. Bevin je dejal, da se on in njegovi kolegi v Atleejevi vladi popolnoma zavezujejo svojim odgovornostim. Američani naj bi se delili odgovornost za delo, ki ga je treba narediti.

Bevin je dejal, da se on in njegovi kolegi v Atleejevi vladi popolnoma zavezujejo svojim odgovornostim. Američani naj bi se delili odgovornost za delo, ki ga je treba narediti. Bevin je dejal, da se on in njegovi kolegi v Atleejevi vladi popolnoma zavezujejo svojim odgovornostim. Američani naj bi se delili odgovornost za delo, ki ga je treba narediti.

Bevin je dejal, da se on in njegovi kolegi v Atleejevi vladi popolnoma zavezujejo svojim odgovornostim. Američani naj bi se delili odgovornost za delo, ki ga je treba narediti. Bevin je dejal, da se on in njegovi kolegi v Atleejevi vladi popolnoma zavezujejo svojim odgovornostim. Američani naj bi se delili odgovornost za delo, ki ga je treba narediti.

Wallace oplazil
jeklarske magnate

Obdolžil jih je
oviranja produkcije

New York, 11. sept. — Bivši podpredsednik Henry A. Wallace je udaril po jeklarskih magnatih in korporacijah in jih obdolžil oviranja produkcije, kar bi pognalo Ameriko v novo depresijo.

Wallace je dejal, da jeklarska, tekstilna in druge velike industrije imajo razpoložljiv kapital pet milijard dolarjev, ki ga ne porabijo za investicije in dostavijo.

"Stojimo pred nevarnostjo, da bi imeli ogromni rezervoar dolarjev, ki ne bi bili porabljeni. Porabljeni ne bi bili za potrebe v Ameriki in svetovnem mirnem času," je dejal. Wallace je zil mrzel curek denarja na svoje prijatelje in sledeč, ki hočejo, da bi postal predsedniški kandidat tretje pomladne stranke, ko je izjavil, da bo ostal v demokratski stranki in jo skušal reformirati. V svojem govoru po radiu je sicer priznal, da sta obe stranki, demokratska in republikanska, pod nadzorom kapitalistične reakcije, vendar pa je poudaril, da edino demokratski kapitalizem lahko Ameriko pred vojno in depresijo.

ške namene. Vprašanje je, ali bodo ameriška posojila sploh rešila evropske probleme. "Amerika je poplavljen s slabimi novicami," je rekel McCloy. "Nekatere o politični in ekonomski situaciji v Evropi so pretirane. Izgleda, da ameriško posojilo \$3,750,000,000 Veliki Britaniji ni zboljšalo ekonomske situacije."

Rudarska stavka v distriktu Yorkshiru je ustvarila nov problem. Produkcija premoga je padla skoro za pol milijona ton zaradi stavke. Attleejeva vlada in uradniki rudarske unije so ponovno apelirali na stavarke, naj se vrnejo na delo. V stavki je udeleženo 50,000 rudarjev.

Obrambni minister A. V. Alexander je sinoči imel razgovore z uradniki vojnega, mornaričnega in letalskega ministrstva glede znižanja britske oborožene sile. Premier Attlee je nedavno predlagal znižanje oborožene sile na 1,007,000 mož do marca prihodnjega leta. Sedanja oborožena sila šteje 1,300,000 mož.

Naznanilo pravi, da je trgovinski minister Stafford Cripps sestavil program glede zvišanja produkcije britskih industrij. Naglasil je, da mora Velika Britanija povečati izvoz blaga za 160 odstotkov v tem in prihodnjem letu.

Bivši premier Winston Churchill, vodja konservativne stranke, je napadel delavsko vlado. Obdolžil jo je odgovornosti za resno ekonomsko krizo, zaeno pa je naglasil, da se Velika Britanija ne bo izvela iz krize, ako ne bodo odstavljene socialistični vladarji, ki so demonstrialni nesposobnost v reševanju krize.

Ameriške investicije na Kitajskem

Sanghaj, Kitajska, 11. sept. — List Wan Pao, ki je pod kontrolo vlade generalisima Čingaa Kaišeka, je napovedal ogromne ameriške investicije v južni Kitajski. Denar bodo preskrbele ameriške korporacije za povojno rekonstrukcijo kitajskih provinc. List piše, da bodo rekonstrukcijska dela nadzirali ameriški inženirji in tehniki.

Ratifikacija mirovnih pogodb naznanjena

London, 11. sept. — Britski zunanji urad je naznanil, da bodo mirovne pogodbe za Italijo, Ogrsko, Rumunijo, Bolgarijo in Finsko formalno ratificirane v ponedeljek v Parizu in Moskvi. Pogodbe so bile podpisane pred sedmimi meseci na konferenci v Parizu.

AMERIŠKI VEŠČAKI ZAHTEVAJO FINANČNE REFORME V FRANCIJI

Paris, 11. sept. — Vlada krogli so priznali, da ameriški veščaki v Parizu zahtevajo temeljite finančne in politične reforme kot pogoj za ameriško posojilo v vsoti \$250,000,000 Franciji, ki je zabredla v krizo.

Finančni minister Robert Schuman je na seji članov Ramadierjeve vlade predlagal sprejetje ameriških pogojev, ker mora Francija dobiti pomoč. Dejalo je, da se Francija ne sme zanašati na Marshallov načrt. Imena ameriških veščakov, ki zahtevajo reforme, niso bila objavljena. Schuman je na seji članov kabineta orisal program. Glavne točke določajo: Uravnovešene proračuna, sta-

Domače vesti

Obiski
Chicago. — Glavni urad SNPJ sta 10. t. m. obiskala brata Peter Zupan iz Sartella, Minn. in Andrew Zupan iz Chicaga.

Smrt članice
Strabane, Pa. — Dne 7. sept. je v kanonizirani bolnišnici umrla Mary Seničar, stara 49 let, doma iz Brezic pri Presarju in v Ameriki 27 let. Bila je članica društva 138 SNPJ in gospodinskega kluba. Tukaj zapuščila moža in dve hčeri, v stari domovini pa eno sestro.

V bolnišnici
Fairport Harbor, O. — V bolnišnico na Huron Road v Clevelandu se je drugič v dveh mesecih podala na operacijo Jožeta Bajc, članica društva 355 SNPJ.

Is Clevelanda
Cleveland. — Društvo Naprej št. 5 SNPJ je prispevalo \$100 v sklad za obrambo svobode tiska. — Poročila sta se John Oblak in Mimi Baraga. — Dne 8. sept. je na posledica strupenih plinov pri popravljanju avta v garaži umrl John Cergolu, star 46 let in lastnik mesnice, ki jo je kupil pred tremi tedni. Med popravljanjem avta je veter zapel vrata garaže in plini iz motorja so ugonobili njegovo življenje. Doma je bil iz vasi Votopljice pri Dodici. Bil je član društva 53 SNPJ in mesarske unije ter v Ameriki 25 let. — Tukaj zapuščila žena, dva sinova in enega brata, v stari domovini pa dva brata in dve sestre. — V vojaški bolnišnici Crile se nahaja Valentin Pakiš.

Ruska besedna ofenziva proti Ameriki

Lake Success, N. Y., 11. sept. — Andrej A. Gromiko, ruski delegat, je začel besedno ofenzivo proti Ameriki na seji članov komisije Združenih narodov za atomsko energijo. Dejal je, da je Amerika odgovorna za zavlačevanje sklenitve dogovora glede mednarodne kontrole atomske energije. Gromiko je pregledal zavrženje ameriškega načrta glede kontrole atomske energije, katerega je odobrilo deset izmed dvanajstih članov komisije. Dejal je, da je namen Amerike ustanovitev atomskega trusta pod njeno kontrolo.

Poljsko sodišče obsodilo špione

Krakov, Poljska, 11. sept. — Vojaško sodišče je sinoči obsodilo devet možikov, ki so bili v službi neke tuje države kot špioni, na smrt, sedem drugih pa na več let ječe. Med obsojenci so štirje člani kmečke stranke, katere vodja je Stanislav Mikolajczyk, bivši predsednik poljske zamejne vlade v Londonu.

bilizacijo plač in cen in ustavitve inflacije. Revizijo davčnega zakona. Znižanje stroškov in končanje vojaških operacij v francoskih kolonijah. Odstavitev nesposobnih ministrov, katere naj nadomestijo izkušeni ljudje. Pospešitev izmenjave blaga med Francijo in sosednimi državami. Program v bistvu predvideva zavrženje sedanjih smernic Ramadierjeve vlade. Ameriški veščaki so namignili, da Francija ne bo dobila ameriške pomoči, ako ne bo uveljavila radikalnih finančnih in političnih reform.

Velika Britanija ni velesila

Primerjati se ne more
Ameriki in Rusiji

Washington, D. C., 11. sept. — Člani kongresnega odseka, ki so odpotovali v Evropo, so sestavili poročilo, ki pravi med drugim, da Velika Britanija ni več velesila in ima poorejeno mesto v veliki trojici. Velesila sta le Amerika in Rusija.

Poročilo vsebuje tudi svarilo, da bodo komunisti lahko dominirali Francijo, Italijo in Grčijo, če se bo situacija poslabšala in beda povečala. Komunisti ogrožajo Nemčijo, Avstrijo in Čehoslovakijo, toda iz drugih razlogov. Pet malih evropskih držav se bo morda izognilo komunistični nevarnosti in ekonomskemu polomu, če bodo dobile ameriško pomoč. Te države so Danska, Norveška, Švica, Belgija in Luksemburška. Poročilo je bilo dostavljeno državnemu departmentu.

"Komunistična stranka v Franciji je najmočnejša," pravi poročilo. "Razkrajalni faktorji, ki se očitujejo v Franciji, so v prilog komunistom. Opažajo se v francoski ekonomiji in situacija se bo poslabšala, če se bo Marshallov načrt izjalovil. General Charles de Gaulle je osvojil totalitarna načela. Delavci mu ne zaupajo in podpirajo ga le diskreditirani desničarji."

Moč komunistične stranke v Italiji stalno narašča. Italija bo potrebovala veliko ameriško pomoč v prihodnjih treh letih. Ekonomski in drugi ukrepi, katere je uveljavila vlada premierja Alcidea de Gasperija, niso zadostni in učinkoviti."

Poročilo je zaključeno s trditvijo, da so Rusi vodilni obstruktionisti v zavezniškem svetu za kontrolo Nemčije, čigar glavni stan je v Berlinu. Vzhodna Nemčija pod rusko okupacijo je v procesu sovjetizacije.

Australske misije zahtevajo garancije

Demilitarizacija in
razorožitev Japonske

Washington, D. C., 11. sept. — Australske misije v Washingtonu so povedale ameriški vladi, da bodo vztrajale pri zahtevi, da mora mirovna pogodba za Japonsko vključevati garancije o dolgi okupaciji. Član neke misije je priznal, da je nastal nesporazum med Avstralijo in Ameriko, zaeno pa je izrazil ljubezen, da bodo ameriške čete zapustile Japonsko čez dve leti. Dejal je, da bo Avstralija opozorila Ameriko na nedoslednost njene politike, ker je prej naznanila, da bodo ameriške čete morla ostale v Nemčiji 25 let.

Član misije je poudaril, da je Avstralija uverjena, da bo Japonska storila nov poskus za kontrolo Daljnega vzhoda, ko bo čas dozorel. Ameriška politika postavlja Japonsko v isti ugodni položaj kot so ga uživali Nemci leta 1920.

Avstralija se boji možnosti japonske agresije v bodočnosti, ker je razlika v številu prebivalcev velika. Japonska ima 70,000,000 prebivalcev, Avstralija pa samo 8,000,000. Naraščajoča napetost med Ameriko in Rusijo tudi vznemirja Avstralijo.

Australske misije zahtevajo popolno demilitarizacijo in razorožitev Japonske. Uverjene so, da bodo reprezentanti drugih dežel v okviru britskega imperija podprli zahtevo na konferenci v Canberri, glavnem mestu Avstralije. Na konferenci bodo diskuzije o mirovni pogodbi za Japonsko.

SKUPNA AKCIJA UNIJ CIO IN ADF V NEW YORKU

Izmenjava bratskih
pозdravov na konvenciji

PROTIRUSKA RESOLUCIJA ZAVRŽENA

Saratoga Springs, N. Y., (FP) — Izgledi za enotnost med unijami Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije in skupno politično akcijo v državi New York so se pokazali na konvenciji unij CIO in ADF v tem mestu. Izmenjani so bili pozdravi med unijami CIO in državno delavsko federacijo.

Konvencije se je udeležilo 900 delegatov. Prečitana je bila poslanica, katero je naslovil konvenciji Thomas A. Murray, predsednik državne delavske federacije. Murray se je izrekel za skupno akcijo z unijami CIO in prizadevanjih za preklic protidelavskega Taft-Hartleyevega zakona. Delegati so odgovorili s sprejetjem resolucije o potrebi enotnosti med organiziranimi delavci.

Louis Hollander, predsednik unij CIO v New Yorku, je naznanil, da se bodo razgovori z uradniki unij ADF kmalu pričeli. Napovedal je ustanovitev skupnega političnega odbora, ki bo govoril v imenu 3,000,000 organiziranih delavcev v newyorški državi. Ti bodo šli v volilno kampanjo prihodnje leto. Cilj bo poraz vseh kongresnikov, ki so glasovali za protidelavski zakon.

Politična vprašanja so prišla pred konvencijo. Hollander je v svojem govoru udrihal po guvernerju Thomasu E. Deweyu. Imenoval ga je sovražnika delavcev in orodje Wall Streeta. Desničarji med delegati, ki so predlagali, naj unije CIO odklonijo podporo Ameriški delavski stranki v New Yorku, so bili poraženi. Stranko je zagovarjal Jacob S. Potosky, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers. Protiruska resolucija je bila tudi poražena z veliko večino glasov.

Resolucija s kritiko politike Trumanove administracije je bila sprejeta. Naglasila je, da ameriška vlada ne more ojačiti demokracije odstranjenjem morja na podlagi Trumanove doktrine.

Ameriške čete bodo zapustile Italijo

Rim, 11. sept. — General Omar Bradley, načelnik administracije ameriških vojnih veteranov, je dejal, da bodo ameriške čete zapustile Italijo v 90 dneh, ko bo italijanska mirovna pogodba stopila v veljavo. Bradley je dospel v Rim iz Berlina.

GLASILO IZDAJATELJEV PREDLAGA SPLOŠNO IZPRTJE TISKARJEV

New York. — (FP) — Magazin Editor & Publisher, ki je glasilo in izraža mnenje Zveze izdajateljev časopisov, je predlagal splošno izprtje tiskarjev, članov unije Ameriške delavske federacije, v borbi, da se provizije protidelavskega Taft-Hartleyevega zakona zabaše v grla tiskarjev.

Predlog vključuje uvodnik v magazinu. Avtor uvodnika napada mednarodno tiskarsko unijo, ki je na svoji konvenciji sprejela zaključek, da se bo izognila provizijam protidelavskega zakona, ki prepovedujejo zaprto delavnico.

"Boj se mora začeti takoj in mora biti izvojevan, čeprav bodo morale vse tiskarne v deželi začasno zapreti vrata," pravi uvodnik. "Zaključek konvencije tiskarske unije je odprta pretinja. Čas je prišel, ko morajo izdajatelji v tej deželi in firme,

Voditelji ADF kritizirajo Rusijo

Amerika naj iztrga
iniciativo iz
sovjetskih rok

Chicago, 11. sept. — Člani eksekutivnega sveta Ameriške delavske federacije, ki zborujejo v hotelu Drake, so se ponovno spravili nad Rusijo, organizacijo Združenih narodov in napadli kongresni pododsek, ki preiskuje delavske homatije v Hollywoodu.

Izjavo, ki je bila sprejeta na seji sveta, je prečital William Green, predsednik ADF, na sestanku s časnikarji. "Zadeva svetovnega mira izgublja tla," pravi izjava. "Nobenega dvoma ni, da je agresivna in ekspanzijska politika Sovjetske unije odgovorna za trenje, konflikte in napetost v mnogih državah v Evropi in Aziji. Svet je zavzel stališče, da Amerika ne sme čepeti v ozadju in čakati na prihodnje korake Rusije. Prepričani smo, da mora naša dežela iztrgati iniciativo iz sovjetskih rok in podvzeti akcije in odpraviti potožke ter konflikt z Rusijo. Vojno z Rusijo je treba preprečiti, ako je to mogoče."

Green je pojasnil, da nasvet eksekutivnega sveta, da mora Amerika prevzeti iniciativo, pomeni sklicanje nove konference reprezentantov štirih velesil — Amerike, Rusije, Velike Britanije in Francije. Glede organizacije Združenih narodov je dejal: "Organizacija je demonstrirala svojo nesposobnost in impotenco. Nekatere velesile jo odpravljajo, male države pa jo prezirajo."

Na seji sveta je bila sprejeta resolucija s pozivom na kongres, naj takoj odstavi Irvinga G. McCanna, pravnega svetovalca kongresnega pododseka. "McCann je demonstriral svojo nesposobnost, ko je v teku zaslišan v Los Angelesu napadel Josepha A. Padwayja, glavnega pravnega svetovalca ADF," pravi resolucija. "Pododsek mora obsoditi McCannovo taktiko z odstavitvijo."

Danes bodo člani eksekutivnega sveta razpravljali o vprašanju močne združitve Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij. Vsa pogajanja v prošlosti za doseg tega cilja so se razbila.

Unija CIO izvojevala pridobitve
Akron, O. — Unija kavčukarskih delavcev CIO je izvojevala nove pridobitve s podpisom pogodbe z B. F. Goodrich Rubber Co. Med temi je zvišanje plače. Pogodba krije okrog 20,000 delavcev v tovarnah kompanije v Akronu in drugih mestih.

PREMOGOVNIKI V PORURJU POD NEMŠKO UPRAVO

Sporazum med Ameriko
in Veliko Britanijo naznanjen

STROŠKI NASIČEVANJA NEMCEV

Washington, D. C., 11. sept. — Amerika in Velika Britanija sta sinoči objavili skupno naznanilo glede sklenitve sporazuma, da premogovniki v Porurju pridejo pod administracijo nemških upraviteljev. Namen sporazuma je povečanje produkcije premoga. Amerika in Velika Britanija bosta imeli enako besedo v zadevah, ki se tičejo obratovanja premogovnikov. Vao odgovornost za povečanje produkcije premoga v Porurju morajo prevzeti nemški upravitelji.

Sporazum je bil dosežen po diskuzijah med reprezentanti Amerike in Velike Britanije v Washingtonu, ki so trajale štiri tedne. Nadaljnje razprave o britskem predlogu glede socializacije premogovnikov v Porurju se bodo pričele v bližnji bodočnosti.

Ker je Amerika prevzela finančno breme, bo določala tudi ameriške. Gotovo je, da bo britski načrt glede poddržavljenja premogovne in jeklarne industrije v Porurju položen na polico. Za poddržavljenje industrije so se izrekle britske strokovne unije in zunanji minister Ernest Bevin.

Sporazum pomeni, da bodo premogovniki v Porurju spet prišli pod upravo nemških ravateljev, ki so preživeli vojno in čistko nacistov. Premogovniki obratujejo sedaj z izgubo. Produkcija ne krije niti polovice stroškov. Izgube bodo moral kriti nemški davkoplačevalci. Amerika bo morala potrošiti skoraj pol milijarde dolarjev v obliki subvencij. V Washingtonu trdijo, da ni drugega izhoda. Premog, proizveden v Porurju, se potrebuje v Nemčiji in sosednih državah v prizadevanjih za ekonomsko okrevanje.

Berlin, 11. sept. — Uradno poročilo pravi, da sta Amerika in Velika Britanija potrošili skoraj milijardo dolarjev za nasičevanje Nemcev v okupacijskih conah po zaključitvi vojne. Skoro vse breme je padlo na Ameriko. Samo vrednost živil, katere je Amerika poslala v Nemčijo, je znašala \$750,000,000.

Preiskava ozadja Trumanove doktrine

Grčija in Turčija
nista apelirali
za pomoč

Washington, D. C. — (FP) — Kongresnik Bender, republikanec iz Ohia, je predlagal preiskavo Trumanove doktrine v pismu kongresniku Johnu Taberju, načelniku odseka za apropiacije, ki nadzira trošenje denarja.

Bender je dejal, da Grčija in Turčija nista v marcu tega leta, ko je Truman razglasil svojo doktrino, apelirali na Ameriko za pomoč. Predsednik je ustvaril napačen vtis v kongresu, ko ga je pozval, naj dovoli pomoč v vsoti \$400,000,000 Grčiji in Turčiji.

"Doktrino je skotila Trumanova administracija," je rekel Bender. "Truman in njegovi svetovalci gredo od ene mednarodne krize v drugo z namenom, da ostanejo na krmilu v ustvarjeni vojni histeriji."

Bender je v pismu zahteval od odseka za apropiacije temeljito preiskavo ozadja in izvir Trumanove doktrine.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$9.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaravnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s urednikom:

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Z domačega ognjišča

Milwaukee, Wis. — V mojem zadnjem dopisu sem omenil, kako slabo so obiskani naši pikniki zadnja leta, danes pa naj rečem, da sploh ne vem, kam zahajajo naši ljudje ob nedeljah in praznikih. Zgleda, da sploh nikamor več ne gredo...

Tukaj smo imeli državno razstavo in zadnji četrtek milwaukeeški dan. Časopisje je pisalo, da se ga je udeležilo 105 tisoč oseb. V park sem šel tudi jaz, v katerem se je trlo ljudstva. Hodiš sem in tja in iščem znance, a našel nisem niti enega poznane Slovenca.

Na Delavski dan pa sem šel v Washington park, kjer se je vršil program. Upal sem, da bom našel na kakšnega rojaka, toda zaman, našel nisem nikogar. Potem sem šel pred govorniški oder in iskal z očmi po sedežih in končno opazil dva rojaka.

Torej, kam zahajajo naši rojaki ob takih dnevih? Naj kar naravnost povem, da mi je prišlo na um, da jih ni, kam zahajajo. Tisti, ki imajo svoje avtomobile, se odpeljejo na deželo, oni, ki pa jih nimajo, pa po večini zavijejo v...

V Milwaukeeju je mnogo slovenskih gostiln. Idite mimo ene ali druge, ali pa stopite notri, in videli boste, kam zahaja večina Slovencev ob takšnih dnevih.

Ti Slovenci se ne zanimajo prav za nobeno stvar, pa naj bo na narodnem ali političnem polju. Oni so tako rekoč živi mrličji in jih ne more pridobiti za nobeno delovanje, prav tako kot ne more pridobiti tistih, ki jih vidiš ob nedeljah korakati v cerkev. Ni se čuditi, če je prišel marsikateri svobodomelec dvomiti nad uspehi svojega dela in se po tolikih letih požrtvovalnega dela za splošen blagor znašel tam, kjer je bil v začetku.

Kakor sem že omenil, sem šel na Delavski dan v Washington park, ker sem vedel, da bodo nastopili razni delavski govorniki. Ameriška delavska federacija je imela govornika iz Washingtona, D. C. Govoril je sicer dobro in dramatično, ali povedal ni ničesar novega in pomembnega. Močno je udrihal po sedanjih administraciji in po novno poudarjal, da moramo iti ob prihodnjih volitvah vsi na volišče, toda niti z eno besedico ni omenil, koga naj volimo. Ta organizacija prakticira načelo, da ob volitvah kaznuje sovražnike in nagradi prijatelje. Toda tu pride na vrsto vprašanje, ali je bil že kdaj kakšen kandidat ob času volitev delavski sovražnik?

Dokler bodo delavci sledili takšnim voditeljem kot so pri Ameriški delavski federaciji, tako dolgo ne bo zgleda za novo, liberalno politično stranko in delavci bodo ostali v tem stanju.

večja želja, da postanejo most med Vzhodom in Zahodom. Ruskega vmešavanja v njih notranje zadeve se ne boje, ker tega vmešavanja sploh ni. Boje pa se, da bo zapadni kapitalizem, predvsem ameriški, skušal zadaviti njih socialni in gospodarski eksperiment in podreti njih most med Vzhodom in Zahodom. Na Rusijo so se naslonili predvsem zato, ker le v njej vidijo pravega zaščitnika in iskrene prijatelja. V tem igra veliko vlogo strah pred možnim vstajanjem novega nemškega militarizma in nacizma.

lavec bomo ob vsakih volitvah potisnjeni z dežja pod kap. Po svetu se danes že jasni, ameriški delavci pa bomo imeli še mnogo oblačnih dni.

Charles Kramer.

Poročilo zastopnika

II.

Herrmans, Pa. — Na poti iz Sharona proti Youngstownu sem se ustavil in prenočil pri "old timerju" Johnu Petriču. Imela sva si marsikaj povedati. Domnevala sva, da prihaja drugačen socializem, kot so ga nekdanji zasnovali marksisti. Seveda, to je šele začetek in predno bo socializem res izpopolnjen, bo steklo še precej vode v morje.

Petrič mi je povedal za naslov tajnice društva SNPJ v Youngstownu. Naročila je Proletarca.

Za Girard nisem imel s seboj imenika, ampak odzvali so se sami od sebe sledeči: M. Staudohar, J. Bogataj, kjer sem prenočeval, kakor običajno, za nagrado me je pa še vozil okrog s svojim avtomobilom. Na roke mi je šel tudi njegov tast Dežman, dalje Skufca, Skrobuk, Matekovich, Racich, Rogel, Zau-ber in Fr. Kogovšek. Slednji je dober za pogovore, kajti v mladosti je potoval v gimnazijo. Njegovi starši so ga hoteli izsolati za duhovnika, a se je premislil, ko mu je bilo povedano, da se bo moral odpovedati ženskemu spolu.

Z Bogatajem sva obiskala še več drugih družin, vključno s sestro Suštaršič in Josephu Smuku, ki ima družino nekje v Arkanzasu, ako sem pravilno zastopil. Smuk mi je pripovedoval o svojih težavah in kako je prišel ob posluh, da se mora sedaj posluževati umetne slušalke.

Sestra Suštaršič in Joe Smuk sta mi dala prvi zaslužek v Barbertonu. Ko sem šel k Ocepkovim, me je vodila pot mimo slovenske cerkve, kjer so imeli tedaj ravno piknik. Bili so zelo židane volje in odmevala je pesem "en hribček bom kupil..." Drugi dan mi je nekdo pravil, da je bil na pikniku tudi g. Markun, ki je pred kratkim prišel iz stare domovine. Markun je bil duhovnik v Jugoslaviji in najbrže je tudi on staval na napadnega konja, pa ga je k sebi dobil župnik Jager.

Po Barbertonu se širijo govori, da namerava Jager dobiti

v Ameriko tudi škofa Rozmana. Pogumen župnik, kajne? ...

Ocepkovih nisem našel doma. Nekdo mi je povedal, da so odšli v Chicago na pogreb nekega 18-letnega mladeniča, kateri je utonil. Mrs. Ocepke je bila njegova teta. Kazalo mi ni drugega, kot da sam obiščem naročnike. Ko sem skočil moje obiske, sem šel še enkrat k Ocepkovim in izvedel, da so bili doma že isti večer, toda so šli z otroki na izlet. Seveda, moj čas je že potekel in moral sem iti naprej.

V Barbertonu je bila sreča na moji strani. Dobila sem naročnine od sledečih: Mrs. Jaklich, Podlipca, Ignatza Knausa, Luke Možeta, Antona Gradišarja, Mrs. Pavlovich in Maksi Selaka. Tri noči sem prenočil pri Knausovih. Oni so naročili Proletarca tudi za staro domovino. Brat Ignatz pa je ponovil časopis kar za dve leti. Pripovedoval mi je, kako so se borili v času prve svetovne vojne v naših bovskih hribih. Mrs. Mišich pa je na novo naročila Prosveto. Tudi ona je doma iz Vipave.

Slovensko gledališče v zapadnem Barbertonu, katero temelji na združenem lastništvu, je sedaj dograjeno. Stalo je \$200,000. Zgradilo ga je 300 Slovencev. Želim jim obilo uspeha. Naselbina je precej velika in ni vzroka, da ne bi izhajali, samo če jim ne bodo nagajali filmski trupi. Torej v Barbertonu nimajo samo temnice starega reda, temveč poleg gledališča tudi lep narodni dom in moderno kegljišče. Morda bodo organizirali tudi zadrugo, katero bi zelo potrebovali. Pred kratkim sem čital, da so ameriški zadrugarji prejeli v prejšnjem letu 50 milijonov dolarjev v dividendah. Toda to je le kapljica v primeru z dividendami kapitalistov, katere gredo v milijarde. Seve, če bi bilo med ljudmi več zadrug, bi bilo med ljudmi več zadrugne zavednosti in smisla za zadrugništvo, potem bi sami želi dividende, mesto da jih spravljajo kapitalisti v njihove nenastitne bisage.

Vozčič se iz Barbertona proti Clevelandu, sem se na poti ustavil pri mojih dobrih prijateljih Vrčkovih na Maple Heightsu. Ustavil sem se tudi pri s. Volkarju v Bedfordu, kjer sem prenočil. On ima zelo nadarjeno hčerko, ki pohađa na Western Reserve univerzo. Z njo sem se precej časa razgovarjal in se prepričal, da sledi po očetovi poti. Tukaj je zopet nov dokaz, da slovenski socialisti skušajo dati svojim otrokom najboljšo in najvišjo izobrazbo, med tem ko cerkveniki po večini menijo, da ni potrebno, da bi imeli njihovi otroci višjo izobrazbo kot oni sami, češ, če so se oni preživeli brez višjih šol, se bodo tudi njihovi otroci, povrhu pa še trdijo, da izobrazba kvari ljudi in jih vodi v lenobo.

Dospevali v Cleveland, sem se najprej prijavil za stanovanje, katerega sem dobil pri mojih dobrih prijateljih Poljakovih, kateri stanujejo blizu Euclid Beach Parka. Imel sem lepo sobo. Pri njih sem prenočeval tri noči. En večer pa sem imel smolo: ujela me je burja, zato sem moral s pomočjo policista v Euclid Beachu najeti taksi za

Dvoje pisem iz Jugoslavije

Milwaukee, Wis. — Priobčam dvoje značilnih pisem, o katerih mislim, da sta vredni priobčevanja. Prvega je prejela Mrs. Vincenca Krivic od mladine iz Lok pri Mozirju. Glasi se takole: "Pozdravljeni naši bratje in sestre! Lepe pozdrave pošilja preko širnega oceana tukajšnja mladina vsem zavednim ameriškim Slovincem!"

Za nami so strašni dogodki zadnje vojne vihrje, ko nas je kruta nemška roka hotela preseliti in iztrgati iz naše lepše slovenske zemlje. Veliko je žrtvalo v teh letih trpljenja ta mladina, ker se je zavedala, da ne sme tuja roka oskrbniti naših verskih in narodnih svetinj. In zato smo šli odločno v borbo. Vedeči smo, da bomo zmagali, ker smo se borili za pravico in ker je bil Bog z nami. Zavedali smo se tudi, da ne trpimo sami, da ste tudi Vi vedno v mislih z nami skozi to trpljenje do srečne zmagice. Ravno tako pa nas spremljate in nam pomagate zdat, ko popravljamo in celimo ranje naši domovini, ki jih je zadal okupator.

Polne so bile ječe in taborišča naših mladih življenj, kjer so nas mučili in ubijali kot živali. Toda kljub trpljenju smo gledali na vzhodu zarjo, ki nam je dajala veliko nad in upanja za naš obstoj.

PESEM IZ LETA 1942

V GLOBOKI JEČI...

V globoki ječi se na trnkih tleh odrasla svetla sončnica štrli: pretrgan le po modri sencah treh želenih bledih soncu pot.

Ta sončna jana je svoboda raj, ta sončna jana je ko morska plan, sprostita pod asurjem v vakomal, nesegrajeno jasen dan.

Dvigati svetlobe je ko vrtip valov hlačen čez široki ocean v objem kristalnih sanjanih domov.

Globoki vdihi, kri, šic vspon...

Ispeh semlje, iz dna grobov duh, hrepeniš, živ pokopani...

Vsa mladina vasi Loke pri Mozirju pošilja ameriškim Slovincem in njih mladini borbeno pozdrave v času, ko je mladina vložila vse svoje sile za obnovo naše lepše, svobodne domovine."

Sledi 29 podpisov mladih Ločanov in Ločank.

France Puncer

daljavo 15 minut hoda. Čez cesto je tekla dva čevlja visoka voda. V bližini je vihar podrl drevo, ki je padlo na avtomobil in ga zmečkalo. Ali so bili ljudje v avto ranjeni, ne vem.

Obiskal sem tudi Slovenski društveni dom v Euclidu, O., kjer je upravitelj poznani John Zigman, ki je bil poprej v Strabanu, Pa.

Naj še omenim, da sem se v Clevelandu udeležil zborovanj mladinske konference, katerega je bila zelo zanimiva: Več o tem v bodočem dopisu. Žal mi je, ker se nisem mogel biti navzoč skozi vse nedeljski program, kajti dolžnost me je klicala domov. Udeležiti se tudi nisem mogel velikega piknika na izletniški farmi SNPJ. Z Josephom Batisom, tajnikom društva 613 SNPJ, sva se z aeroplanom odpeljala v nedeljo zvečer. Vožnja je trajala 50 minut.

(Konec.)

Anton Zornik.

Banket v počastitev senatorja Pepperja

New York, N. Y. — Ameriško-slovenski kongres bo počastil senatorja C. Pepperja z banketom v hotelu Pennsylvania v New Yorku v nedeljo, 12. oktobra. Senator si je stekel to počastitev z delovanjem za svetovni mir in s podporanjem prave demokracije doma.

S tem sestankom s senatorjem Pepperjem se bo pričela zaenotna kampanja ameriških Slovencev za izvolitev liberalnih kongresnikov l. 1948. Treba bo iti na delo in poraziti vse tiste reakcionarne kongresnike in senatorje, ki so glasovali za Taft-Hartleyev zakon.

Drugo pismo, katerega pram v izčrpu (osebne zadeve sem izpustil; priobčujem le bo zanimalo splošno javnost) je pisal slovenski umetnik-lik Fran Tratnik iz Ljubljane, ameriškim Slovincem je poslal slike, katere je priobčeval Družinski koledar.

Tratnik med drugim piše: "Kar se tiče življenja ameriških Slovencev, zlasti politično življenje, ste v neustavljivi povedali toliko, da je slika skoro popolnoma jasna. Žal, da se rojaki celotno ne naslanjajo s pravičnim rodoljubnim mišljenjem in ne verujejo stajajočemu novemu življenju Slovencev in ostalih Jugoslovancev, ki nam ga je ustvaril čas, pridobljen s strašno trdnjo vojne. Kar se duhovniške, je tudi tukaj velik korak, ker se pač ne morejo prilagati, da prihaja nova generacija mlada in živa z novim, hojnim čuvstvom in verjo v stajajoče novo življenje. Hovščina ne more verjeti, da srednji vek preživeti.

Tudi za "naprednjaki" je tako pri nas težava, kar je vzrok, ker ni upanja, da se pet povrne "liberalna" era izma in korupcije, samopajne oblasti. Z nacionalizma so bili seveda v mnogem predeči. Do te operacije je paralo priti, da postane telo na zdravo in če hočemo sple gospodarsko priti na novo, jo, ki naj prinese boljše ekonomsko ureditev.

Delo se vrši pri nas v večjem tempu, s polnim elar in vedrim gledanjem v borost, ker vemo, da nas samosvoj in reši pred groljivo odvisnostjo velikih talističnih držav.

Za umetnost je sedaj se teker dokler si narod gmoatn opomore in dvigne svoj živlski standard, ne moremo nvisoke sfere. Ne bo pa do ko se bo tudi naše duševno ljenje poglobilo in bodo tudi si umetnosti zasijale lepse je."

Tukaj imate dvoje pisemnega od mladih, drugega pa priznanega slovenskega umetnika-slikarja Tratnika. Komet si pa napravite sami.

France Puncer

Na banketu bo nastopilo mnogo znanih osebnosti. Za imacije in rezervacije se obrni na Ameriško-slovenski kongres 205 E. 42 st., ali pa pokli Murray Hill 3-0477. Odbe

Pravi, da se mu kratijo pravice

Cleveland, O. — "Kakšno moje obnašanje?" so najpovpraševali nekateri rojaki so posetili našo metropolitno "Labor Day". In če so, se čuditi. Šušljati so me zahrabodolžili, da sem javljal gotzadeve FBI in zavarovalnišm mu departmentu.

Ne jaz, tovariši! Kadar bom kaj komu javljal, boste že videli, ko bo nanesla prilika. to imam razloge, kajti kraim pravice tisti, ki se nazivajo bojevnik za svobodo govortiska. Oni domnevajo, da je svoboda samo za nje. Tu vključen naš goreči urednik pozna svobodo le takrat, ka je njemu potrebna.

Tisti, ki ste me tako sprašili, kje so moji dopisi, vedite razumem šale in vem, kaj norčevanje, ki se ga nekakor služujete proti meni, ki dal 30 let življenja za sple dobrobit.

Bila je prva svetovna vojna, tedaj so se mnogi pobirali svoj business, dopisnik pa brigal za svoje društvo. Karastilo in rodilo se dve drugi štvi. Sedaj se ti ljudje smejevelike, nas, ki smo delali za en dobrobit in trošili svoje hranke, pa skušajo smešiti. da nismo dovolj dobri za družbo, dasi ne maramo družbe, ker nimajo tiste pr(Dalje na 2. strani)

Čehoslovakija—most med Vzhodom in Zahodom

James P. Warburg je v Chicago Sunu prejšnji teden napisal serijo člankov, v katerih je podal svoje vtise o Čehoslovakiji, katero je nedavno obiskal. Warburg je wallstreetški bankir, ki je pred nekaj meseci preselil ameriško javnost z nekim govorom, v katerem je kritiziral politiko "Trumanove doktrine" in plediral za nove smerice. V tistem govoru, ki smo ga prinesli tudi mi v angleški sekciji Prosvete, je dejal, ako se Amerika ne oklene demokratskega socializma vsaj v svoji zunanji politiki, to je, da širimo sveta podpre liberalne in socialistično usmerjene režime, in to predvsem v Evropi, tedaj bo izgubila politično bitko s sovjetsko Rusijo.

Tudi ta serija Warburgovih člankov se loči kot noč in dan od "vtisov" in reportaž, ki jih servira ameriški tisk svojim čitateljem o Čehoslovakiji in drugih državah Balkana in vzhodne Evrope ves čas po vojni. V njih je Warburg podal objektivno in simpatično sliko o veliki socialni revoluciji, skozi katero koraka tudi Čehoslovakija. Warburg je med kapitalisti bela vrana in se je sprijaznil z dejstvom, da je kapitalizem predvse ameriške sorte v Evropi dočel in ga k življenju ne more poklicati nobena sila. Edina alternativa za Evropo je—demokratski socializem, katerega se je v povojni dobi najizraziteje oprijela Čehoslovakija, na drugem mestu pa angleška delavska stranka, ki danes vlada Angliji, ali pa totalitarski socializem ruske sorte. Warburg je seveda za prvo alternativo—za demokratski socializem, ki sloni na načelih tako zvezane "mešane" ekonomije z javnim, združenim in privatnim sektorjem gospodarstva, kakor tudi na principih politične demokracije (v zapadnem smislu) in civilnih svobodščin.

Warburg pravi, da je v Čehoslovakiji našel zelo čisto in dinamično demokracijo, ki se sicer v marsičem temeljno razlikuje od kapitalistične ali zapadne demokracije. Našel je tudi v polnem cvetju civilne svobodščine. In vse to kljub temu, da so komunisti v Čehoslovakiji najmočnejša stranka in da je njih glavni vodja, Gottwald, premier dežele. Toda o kakšni diktaturi ni tam nobenega sluha. Tisk je popolnoma svoboden in svobodno je tudi politično življenje. Dovoljene so štiri stranke, ki tudi tvorijo koalicijsko vlado—komunisti, socialisti, narodni socialisti (beneševci) in narodni katoliki.

Warburg se ni mogel načuditi, ko je na primer tudi v največji komunistični knjigarni v Pragi našel zapadno kapitalistično časopisje in revije—ameriške, angleške, francoske etc. Sploh pravi, da Čehi pridno čitajo tudi zapadni tisk, katerega je našel po vseh kloških in knjigarnah. Z njih strani ni nobenega "zastorja", ne železnega ne platenega ali papirnatega. Ta zastor si je postavil le zapad, ker hoče tavati v temi in si ustvarja fabrikacije, s katerimi zastruji mednarodne odnose. Posebno velja to za Ameriko in "naš" tisk, ki je svobodo tiska vpregel v laži in hujskanje proti Rusiji in vsem njenim "satelitom."

Warburg z velikim razumevanjem opisuje veliko socialno revolucijo in demokratsko usmerjenost ter zrelost češkega naroda, ki je po kulturi zapadno usmerjen, politično pa se je oprijel demokratskega socializma in se naslonil na Sovjetsko unijo. Naj poudarimo: na Sovjetsko unijo, ne na Zapad. Kapitalističnega zapada, posebno kapitalistične Amerike se v resnici boji, dasi Čehi in Slovaki goje napram Ameriki kot deželi globoke simpatije. To je ena tistih kontradikcij, ki jih je ustvaril sedanjí boj med vzhodom in zapadom. Amerika kot dežela uživa mednarodni globoke simpatije, boje se pa njenega kapitalizma, njenega poveljnega militarizma in dolarske diplomacije a la Trumanova doktrina.

Warburg pravi, kar Čehoslovakija danes gradi, je povsem nekaj novega—povsem nov družbeni red, ki se temeljno razlikuje tako od zapadnega kapitalizma kot od ruskega komunizma. Na eni strani je podpržavila vso večjo industrijo in naravne zaklade—vse tovarne ali podjetja, ki so pred vojno uposlovala več kot 300 odnoso 500 delavcev. Prav tako je zasegla vsa premoženja in kapital naciev in domačih kvizlingov. Pri obratovanju teh industrij ima važno besedo tudi delavstvo. Izvedla je do kraja tudi agrarno reformo in razdelila veleposestva—zemljo tistim, ki jo obdelujejo, kar je glavna parola vseh novih ljudskih režimov na Balkanu in vzhodni Evropi.

Na drugi strani gre vlada na vsej črti na roko združenemu gibanju, ki je na Čehoslovakem že staro in zdaj tudi velik gospodarski faktor. In kot pravi Warburg, gre vlada na roko tudi privatnemu biznisu, ki je v deželi še važna gospodarska sila. O komunistih pravi, da niso "divji", marveč dokaj zmerni in demokratski. Tudi nimajo nobenega monopola, kar se tiče orientacije napram Sovjetski uniji. Napram Rusiji goje Čehi in Slovaki globoke simpatije in iskreno prijateljstvo, kakor tudi napram novi Jugoslaviji in z drugimi slovanskimi državami. Ta vez deloma izvira iz slovenske miselnosti, deloma pa vsled političnih razlogov. Čehoslovakija namreč še ni pozabila, da je bila v dobi monarkovskih kupčij edino Rusija njen iskren prijatelj, pripravljena ji priskočiti na pomoč tudi z orožjem.

Warburg je tudi raztolmačil, zakaj se je Čehoslovakija umaknila iz tako zvanega Marshallovega načrta. In sicer ne zato, ker ji je tako ukazala Moskva, marveč vsled tega, ker je po njenem prvotnem sklepu ves zapadni tisk, posebno pa ameriški pozdravil tisti njen sklep kot prvi dokaz, da misli obrniti hrbet sovjetski Rusiji in se pridružiti zapadnemu bloku. Ker Čehi nimajo najmanjšega namena, umakniti se iz ruskega tabora ali pa postati žoga v politični borbi med Vzhodom in Zahodom, zato so tudi preklicali svoje sodelovanje na pariški konferenci za sestavo programa za Marshallov načrt. Isto je storila tudi poljska vlada iz enakega razloga.

Kar se tiče Čehov in Slovkov, pravi Warburg, da je njih naj-

Kdor je brez stanovanja in se mu narode trojčki, gotovo ni prijetno za tak zakonski par. To se je pripetilo dvojici Harvey Noennick v Los Angelesu, ki sta meseca samam iskala stanovanja. Novorojenčki so dobili začasen dom v inkubatorjih v bolnišnici. Za "Trumanovo doktrino" je dovolj denarja, kakor tudi za militarizem in vojne pripravljanje, ne pa za gradnjo stanovanj.

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE ZVESTOVE

TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje)

"Prekleti, prekleti za večne čase, ki ste mi jo ubili!" je vpila proti nebu, potem pa se je zrušila vase. Sosedje so jo oklenile v svoje roke, možje so se zbrali okoli te prežalostne matere in nihče ni mogel prav razumeti tega, kar se je bilo pravkar strašnega zgodilo. Še pred nekaj hipi se je vendar to dete smejalo, je hodilo, čebljalo in se veselilo svojega nedolžnega življenja...

"Nad nedolžne otroke so se spravili!" je dejal nekdo tegobno.

"To je pa res junaštvo, pravo nemško junaštvo!"

"To so storili tisti Nemci, ki nam bodo prinesli red in pravico..."

Potem so jo odnesli v vas. Vse je molčalo. Tudi mati je utihnila. Nič več ni vedela, kaj se godi okoli nje, le mrtvo Maričko je čutila na svojem srcu. Položila jo je na posteljo in njena okrvavljena butarica je ležala tamkaj. Deklice, njene prijateljice, so ji nanosile trobentice in zvonce, ter teloha, resja in marijinih srajč. Pavlek ji je položil na posteljo njen voziček in vse njene punčke in je bil kakor izgubljen. Nikoli več se ne bo smejala smešni kavki... Nikoli več ne bo pasla svoje šeke... Picki pa, ki jih je tako pričakovala, so pravkar začivali izpod peči... Zdaj je vsega konec!

Vojna je začela!

Vaščani so pričeli vlačiti svojo imovino v gozdove, tudi živino so gonili tjakaj čez dan in vsako brenčanje avtomobila v dolini jih je naglo venkaj pod drevesa. Trgovci Frece pa se je smejal na pragu svoje trgovine in klical ljudem:

"Naše vasi ne bodo bombardirali! Tista nesreča z Blaževim pamžem se je zgodila pomotoma!"

"Ta hudič je v zvezi z njimi!" so šepetali ljudje in so se ga pričeli bati.

Maričkina mati pa se ni dala potolažiti. Sprva jo je zgrabil nepopisen obup in sosedje so že mislili, da bo od žalosti oborela. Mati je v resnici bojevala v sebi strašni boj. Bila je mehka, dobra ženska, do solz jo je ganila vsaka žalost drugega človeka. Bila je vedno odprti rok, če je bilo treba pomagati bližnjemu in neizmerno je ljubila svoja dva otroke. Mati prav za prav ni bila kmečkega rodu. Njen oče je bil delavec v litijski predilnici in do svojega dvajsetega leta je živel v mestu ob Savi. Učila se je šivanja, toda izučila se ni, ker je bila v mladosti vedno boleha, znala pa je vendar vse sešiti in tako je hodila po vseh šivah na domove kmečkim dekletom obleke in perilo. Lepo je znala peti, rada se je kam zamaknila in premišljevala. Ko pa se je prisojila na Blažev grunt, se je z veseljem oprijela kmečkega dela, postala je trdna in zdrava in vzljubila je to domačijo z vsem ognjem svojega srca.

Kadar je takole na pomlad v soncu z Maričko in v nappju sedela pod tepko in se je Pavlek igral pri njenih nogah ter je bila sama z otrokoma, ker je šel Blaž med može v vas, se je zasmajala preko grunta in hribov v daljave in je v mislih uživala, ko je gledala v bodočnost svojih otrok.

"Ta gruntek je premajhen za Pavlekovo življenje. Preveč je blster in preveč na široko

gleda v svet. V šolo bi ga dali... Toda toliko denarja ne bodo nikoli premogli!"

Marička je bila še premajhna, zanjo je hranila drugačne misli, zanjo še ni videla stezice, po kateri bi jo speljavala v vse oblike bodočega življenja. Zdal pa je smrt naenkrat presekala pot, po kateri je pravkar šodila. Končano! Naj jo solze še tako pečejo po licu, naj jo jok še tako grabi za grlo, naj ji išta še tako pesti srce... končano je!

Kadar jo pogleda takole mimo goreče sveče ob njenem vzglavju in si dopoveduje, da je nikoli več ne bo stisnila k sebi, da je nikoli več ne bo milovala, se ji vse tako zdi, da jo bo žalost strla in zmlela. Obupno se bori sama s seboj. Že tik med resničnostjo in blodnjami. Tedaj vsakokrat zagleda Pavleka in se strezni. Da, končano je! Toda... mar ni Pavlek njen otrok, njen prvorojenec, mar naj se sedaj povsem izgubi v neizmerni globeli žalosti in obupa...?

"Tega ne smem, tega ne smem!" si dopoveduje, "potem bo Pavlek, ta njen fant prikrajšan! Resnica je samo ta: kar je na postelji, je mrtvo, končano... Tam pa je še življenje, o, pa kakšno življenje!"

In je z veliko, junaško voljo udušila solze vase. Srce pa se ji je razdelilo na dve. Čutila je, kako je tista polovica, ki je bila namenjena Marički, okrnjena. Čutila je, da se je tamkaj vgnezdilo sedaj nekaj drugega, nekaj takšnega, česar do sedaj še ni poznala. In kar zgleda se je, ko je zagledala svoje roke. Glej, ena njena dlan je bila stisnjena v pest, na drugi pa so bili prsti razprostrti, hrepeneči. Nenadoma se začutila v sebi silno sovraštvo do vsega tega zla, ki je udarilo po Marički in ki leze vedno bolj čez vso zemljo. Zagledala je v duhu pošast, ki steguje svoje kremplje tudi že po Blažu, Pavleku, po gruntu, čez vas, po vaščanih, po vsem, kar so tisoč let gradili žulji, znoj in kri. Ob pridu tu velike, krvave nevarnosti se je zavedala, da je Maričko zares izgubila, da pa je zato še bolj zvezana s Pavlekom, z Blažem, z domačijo, s travniki in gozdovi.

"Dovolj je žalosti!" si je dejala odločno, potem, ko so zabili žeblje v majhno belo krsto in so jo odnesli na pokopališče.

In ta silna odločnost se je pretvarjala v nji v eno samo borbo proti zlu. Ob nji je stopal Pavlek, njen sin. Otrok je šel. Toda ta Pavlek je tista druga polovica njenega srca, ki je polna ljubezni, sile in vsega, kar daje človeku vero, moč in vztrajnost.

"Da, vanj bom vžgala vse to, kar gorí v meni!" si je prigovarjala.

Navček je žalostno klenkal iz line, ko so jo pokopavali in polja so se pripravljala na veliko noč. Zakopali so jo. Pogrebel so odšli. In ko sta sama ostala ob zasutem grobu, ga je stisnila mati iznenada k sebi tako goreče, pogledala ga je s svojimi velikimi, sinjimi očmi tako prodorno in mu dejala tako prečudno presunjeno, kakor je še ni slišal govoriti. Gledala mu je v oči, kakor da hoče vanj presaditi svoje srce. Pavlek je bil omamljen od te njene goreče sile in tako sta rasla oba v en sam plamen.

"Pavlek, edini moj, tu, ob tem nedolžnem grobu mi obljubi, da jim boš povrnil to smrt! Kajne, to mora biti enkrat maščevano! Glava za glavo!"

(Dalje prihodnjič.)

Misli k razpravi proti Nagodetu in soobtožencem

Metod Mikuž

V novi Jugoslaviji se ne poudarja zaman beseda delovna inteligenca. Inteligenca torej, ki ljudstvu koristi, ki ga dviga umsko in ga oplemenituje in ki tudi sama sodeluje pri obnovi in zboljšanju življenja. Obtoženci, ki stoje te dni pred ljudskim sodiščem, pač še zdaleka niso delovna inteligenca. Ti obtoženci so tista in taka inteligenca, ki je namenoma ostala za ljudskimi množicami in ko je začutila, da je kakor odrta list, se je obrnila proti ljudstvu in njegovim koristim.

Tisto, kar pade v oči pri tej razpravi, je, da so obtoženci vohunili v korist nekaj tujih vesil. Jasno je, da delovni človek, delavec, kmet in delovni inteligent ne bo šel izdati svoje domovine in ne bo delal za intervencijo neke države, v kateri vlada njegovim delovnim, družbenim in življenjskim pogojem sovražen in nasproten red. Delovni človek, ki je v novi Jugoslaviji enkrat za vselej obratunal s kraljem in majhno pečico nekaj vsevladajočega čarjanskega kapitala, korupcije, nepoštenosti in nemoralnosti, nikakor ne bo šel klicati tuje pomoči, da bi se vse to ponovno obnovilo. Da bi se tuje države, katerih vladajoča kasta in peščica velebogatašev sovraži delovno ljudstvo pravičen in uspešen red v Titovi Jugoslaviji, rade vmešavale in nam vse to razbile, pač ni zgodovinska novost in pomislimo samo na nebroj in-

terij, dokler bo tuja špijonažna služba mogla dobiti v naši domovini take vrste ljudi, kakršni so se razgallili v zadnjih dveh procesih.

Izmed zločincev, ki jih naštevajo obtožnica, bi se omejili samo na troje, ki sta dva po svoji teži tako velika in take narave, da obhaja zona celo zdravega človeka, če jih podrobneje razmisli. O prvem takem zločinu pravi obtožnica: "S tem so škodovali (ker so pošiljali v inozemstvo lažne podatke o političnem in splošnem stanju v Jugoslaviji) mednarodnemu ugledu FLRJ in v času sklepanja pogodb preprečevali ugoditvi naših narodnostnih zahtev po pravičnih mejah ter nudili pomoč tistim, ki so po osvoboditvi žrtvovali vse svoje sile in sposobnosti za obnovo porušene domovine in so se danes z neverjetnim poletom vključili v delo za uresničenje petletnega plana? Gotovo, da ne! To so bili tisti, ki jim je ljudska oblast širokogrudno odpustila njihovo nedelavnost in pravega Slovence nevedno zadržanje med domovinsko vojno—pri Nagodetu celo njegovo zločinsko delovanje—to so tisti, za katere je domovina upala, da ji bodo s svojimi zmognostmi koristili, to so tisti, katerim je slovensko ljudstvo dalo vse možnosti in pogoje, da bi postali vredni in dostojni časti resničnih državljanov nove Jugoslavije.

Končam z besedami javnega tožitelja: "Priprčan sem, da je zahteva po strogi kazni proti vohunom zahteva vsega delovnega

ljudstva, ki nikakor ne more dopustiti, da bi v času, ko samo ogromno žrtvuje za obnovo, izgradnjo in izpolnitev petletnega plana, nekdo rušil in ovrnil njegove napore, da bi v času, ko naši narod želi miru in sožitja z vsemi drugimi državami, nekdo ščuval k intervenciji proti naši državi."

danes že stoji pred sodiščem, ti takrat kot izdajalci, ki jim v zgodovini slovenskega naroda ni primere, piše in prosi sovražnike Titove Jugoslavije! Ne daj Primorske in njenih ljudi, ne vrnite jih k matični zemlji.

Mislím, da ni treba dosti ugibati, kaj bi se zgodilo s temi zločinskimi ljudmi, če bi jih dobile v roke ljudske množice takrat, ko so se na ljubljanski postaji poslavljale od svoje delegacije za mirovno konferenco.

Drugi zločin. Predlagali so "članom predstavnosti neke tuje države prekinitve mednarodne pomoči UNRRA-e, računajoč, da se bo s tem poslabšalo stanje v prehrani prebivalstva, s čemer bi se po njihovem prepričanju olajšalo njihovo protiljudsko delovanje."

Vsakomur je znano, kako hudo je bilo s prehrano zadnji dve leti. Dežele upuščene, suša, pomanjkanje tega in onega in ljudem je grozila smrt od lakote. Po mednarodnih dogovorih je UNRRA pošiljala tudi nam obvezne in dogovorjene pošiljke in tako v marsikaterih krajih obvarovala ljudi pred smrtno lakoto. Toda zločinci, ki stoje danes pred sodiščem, so jo naravnost želeli, hoteli in predlagali. Želeli so lastnim ljudem smrt od lakote, tistim ljudem, ki so jim širokogrudno in nesebično rezali in dajali kruh, pritrigan od lastnih ust. Težko si še tako bujna domišljija more predstavljati kaj takega zločina in večjo moralno pokvarjenost, kakor so jo pokazali ti zločinci.

Tretji zločin: "Udeleževali so se množičnih zborovanj in hodili k posameznim ljudskim odborom z namenom, razbijati zborovanja in z zlonamernim kritiziranjem ovirati uspešno delovanje ljudske oblasti."

Tudi to se ni tako težko spomniti, kako je od časa do časa, predvsem ljubljano, zajel val vseh mogočih izmišljotin, klevet in laži. Kako se je nergalo na sestankih—tjo nerganje ni bila zdrava kritika, katere je na sestankih še vedno premalo!—Kako so obletavali ljudske odbore različni ljudje z nemogočimi in škodljivimi zahtevami. Vse te laži in vse to nerganje je bilo sicer tako prozorno, da pametni človek ni nasedel, ne smemo pa pozabiti drugega dejstva, ki je bilo vedno tesno zvezano z vsemi temi valovi in poplavi: Vse to se je kakor prava ofenziva pojavljalo vselej takrat, ko je država začela kako veliko in skupnostno koristno dejanje. Ni se še tako težko spomniti, kaj vse so lagali ob agrarni reformi, ob volitvah, ob mladinskih progah, ob udarništvih, ob mirovni konferenci in nazadnje ob pričetku petletnega plana. In zakaj so ti, ki danes stoje pred sodiščem, metali in sami širili med ljudi vse to? Zato, da bi ljudske množice odvrgli od dela, da bi razbili njih strnjene vrste, da bi vnesli med ljudi malodušje in nezaupanje do ljudske oblasti, skratka, da bi škodovali lastnim ljudem in lastni domovini.

Prav tako se ni težko spomniti, kako je ob določenih časih preplavilo dobro organizirano nergaštvo naše množične sestanke. Že takrat je bilo pojasnjeno, da prihaja vse to od določenih ljudi in z določenim namenom, in če takrat le morda ni kdo verjel temu, si lahko danes na lastne oči ogleda pred sodiščem take ljudi in lahko na lastni uspehi sliši, zakaj so vse to počeli.

In kdo so ti veliki nergači? Morda delovni ljudje? Morda tisti, ki so v domovinski vojni žrtvovali vse za svobodo in boljše bodočnost, morda tisti, ki so po osvoboditvi žrtvovali vse svoje sile in sposobnosti za obnovo porušene domovine in so se danes z neverjetnim poletom vključili v delo za uresničenje petletnega plana? Gotovo, da ne! To so bili tisti, ki jim je ljudska oblast širokogrudno odpustila njihovo nedelavnost in pravega Slovence nevedno zadržanje med domovinsko vojno—pri Nagodetu celo njegovo zločinsko delovanje—to so tisti, za katere je domovina upala, da ji bodo s svojimi zmognostmi koristili, to so tisti, katerim je slovensko ljudstvo dalo vse možnosti in pogoje, da bi postali vredni in dostojni časti resničnih državljanov nove Jugoslavije.

Končam z besedami javnega tožitelja: "Priprčan sem, da je zahteva po strogi kazni proti vohunom zahteva vsega delovnega

KAKO SMO ŠTUDIRALI V SVERDLOVSKU

Franc Janko

Po uspešno zaključenem prvem letu študija v Sovjetski zvezi smo se vrnil domov na počitnice. Vsak od nas je prinesel s seboj poleg dragocenih izkušenj tudi bogastvo prekrasnih vtisov iz življenja in dela sovjetskega človeka, posebno pa še iz življenja in dela sovjetskega študenta.

Deset Jugoslovanov nas je študiralo v Sverdlovsku na Uralu v bratskem kolektivu s tremi Albanci in šestimi Bolgari. Uralski industrijski institut je eden največjih in najbolj znanih institutov Sovjetske zveze. Tudi v letih domovinske vojne je institut častno prispeval svoj delež: dal je državi 1600 mladih inženirjev; v laboratorijih in delavnicah instituta pa je teklo važno znanstveno—raziskovalno delo obrambnega značaja.

Malo odmaknjeno od mesta Sverdlovsk je postavljen na robu gozdov čudovito mesto—Vuzgorodok. To je naše mesto, študentsko v polnem pomenu besede. Okoli instituta, ki je sam po sebi ogromna zgradba, so razpostavljeni stanovanjski bloki za študente in predavateljski kader. Naše mesto pravi nič ne zaostaja za drugimi mesti: tu vozi tramvaj, v enem izmed poslopj je pošta, v drugem bolnišnica, v tretjem magacini in restavracije, ob mestu pa velik športni stadion.

Študija je po sovjetskih višjih šolah razmeroma zelo velika. Dani pa so vsi pogoji, da je ta študij lahko dostopen, razumljiv in zanimiv. Osnovno pa je to, da tu vlada nov odnos do študija samega, nov odnos med predavatelji in študenti. Sovjetski predavatelj skuša študentu študij čim bolj olajšati, narediti zanimivega, podpreti študenta pri njegovem strokovnem razvoju, pomagati mu pri njegovemu individualnem znanstveno—raziskovalnem delu. Govoril sem n. pr. z F. P. Šabašovo, mlado inženirko metalurgije. Pripravljala mi je, kako se ji je posrečilo odkriti važno novost na področju kemije. Njihov predavatelj jih je pri čitanju lekcije opozoril na srebrni prašek z razkuševalnimi lastnostmi. Način pridobivanja tega praška pa ni bil znan. Mlada študentka se je oprijela dela, posvetovala se s svojim profesorjem, žgala in kuhala in pretakala po epruvetah kemikalije v institutskih laboratorijih. Po mesecu dni dela pod nadzorom profesorja se ji je posrečilo najti preprost način pridobivanja tega srebrnega praška, ki je v vojni za razkuševanje vode postal važen spremljevalec fronte. Institut je opremljen z modernimi laboratoriji in delavnicami, kjer študentje z vajami, poskusi in izsledovanjem utrjujejo svoje teoretično znanje. Ti laboratoriji pa neredko rodijo znanstvenike, novatorje na vseh področjih tehnike.

Velikega pomena pri študiju je sistem konzultacij, posvetovalni s predavateljem. Pri učnjah ali pa pri poslušanju lekcij natišči na stvari, ki so ti nerazumljive, n. pr. na račune, ki ti ne dajo pravega rezultata. Za razjasnitev vseh nejasnosti, za raztolmačenje primerov ti je vsak čas na razpolago tvoj predavatelj, točneje ne le on, temveč vse predavateljski kader instituta. Mi študentje z Balkana smo to pomoč od strani predavateljev še posebno občutili. Hodili smo se posvetovati k njim na dom, še češče pa so nas predavatelji sami obiskovali v naših sobah in z nami sedeli celo noči pri reševanju problemov, pri tolmačenju nejasnosti. Pri vsem tem pa so se očetovsko zanimali tudi za naše osebno življenje, če smo zdravi, preskrbljeni, če smo prejeli pošto iz domovine.

Za ves ta trud, pozornost in skrb od strani predavateljskega kadra so sovjetski študentje hvaležni svojim učiteljem, ljubijo jih in spoštujejo in v teh prekrasnih odnosih in sožitju se odlično strokovno razvijajo. Kulturno življenje je v Sov-

jetski zvezi na izredni višini. Naj samo omenim koncerte in lekcije na našem uralskem institutu. Koncert je skoraj redno vsako soboto zvečer v ogromni, krasi koncertni dvorani instituta. Nastopajo gostje, umetniki iz opere in baleta, igralci iz drame, ansambli in zbori enot sovjetske armade. Seveda pa so tudi pogosti nastopi študentov samih. Imeli smo priliko videti nastope pionirjev, njihove baletne, fizikalne, recitacijske točke; prav nič niso zaostajali za odraslimi umetniki, v sproščenosti in neprisiljenosti pa jih celo prekašali. Običajno so bile v nedeljo glasbene ali pa literarne lekcije. Lektor predava n. pr. o Čajkovskem, prikaže njegov umetniški razvoj, poda karakteristiko in razlago njegovih važnejših del, za tem pa je važnejše motive izvajal orkester ali solisti. Isto je z literarnimi lekcijami. Tako se študent seznani z življenjem in deli svetovnih klasikov glasbe in literature.

Nenapisan zakon je, da se študent sleherno soboto sprosti vseh tedenskih skrbi in razveseli, pozabava. Pred pričetkom koncerta že igra institutski plesni orkester pred koncertno dvorano, stotine parov pleše in se zabava. Po koncertu se nadaljuje ples, često do jutranjih ur. Zabava je tako sproščena, svobodna in prisrčna, da te potegne s seboj in sam postaneš del tega zdravega, veselega kolektiva. Značilno je, da se skupno s študenti zabavajo tudi njih predavatelji. Skupno igrajo množične igre, pojejo, plešejo.

Poleg tega, da je fizkultura v

sovjetskih šolah obvezen predmet, se množično goji tudi pri krožkih in sekcijah. Na institutu obstoji športna baza, ki skrbuje študente z vso potrebno opremo, n. pr. pozimi s smučarsko obleko, smučmi, drsalkami in podobno. V počitnicah prireja sekcije svoje izlete in ture. Tako se n. pr. alpinisti vsako leto odpravijo na plezalni ture na Kavkaz in na azijske gorske velikane. Institut pošilja v zimskih in poletnih počitnicah ogromno večino svojih študentov v domove počitka, letovišča in sanatorije.

Jugoslovanski študentje bili deležni izredne pozornosti in ljubezni instituta kot celotne in vseh posameznikov. Ko smo odhajali na počitnice v domovino, smo prejeli od vseh namenov: "Pozdravite Jugoslavijo, povejte, kako mi običudujemo njene uspehe, kako s ponosom in ljubeznijo zasledujemo njen razvoj; pozdravite neustrašno postrvovalno mladino Jugoslavije, graditelje mladinske prihodnosti. Povejte, da mi vsi vemo vaš petletni plan, izročite voščilo vsej Jugoslaviji: srečno pot!"

Slovene Records

10-inch records 75c COD, plus postage
C-400 Moja baba je pijana, polka
Ko pridem skozi log, valček
C-401 Lubica polka
Planinska polka
C-410 Pomladanski polka
Bele rože, valček
C-412 Tekletova tožba, valček
Veseli tovariši, polka
Kusar's orchestra
C-413 Detroitka polka
Dizay day polka
C-414 Treba in treba ni, polka
Herkulovic, waltz
C-415 Moje ženske glas
Ne leva na desno, polka
C-416 Moje dekle
Dekle, kdo bo tebe trojtal
Frank Yankovic and his orchestra
B-003 Po simi pa rolice ne cveto, waltz
Veseli lovec, polka
B-004 Odpiraj dekle kamrico, polka
Gor čez jesejo, valzer
J. Pluth and his orchestra
Write for free catalogue of all new
SLOVENE RECORDINGS
to
PALANDECH'S
536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

VAŽNO OBVESTILO

naročnikom dnevnika Prosvete

V smislu sklepa seje gl. odbora z dne 14. februarja 1947, je bila naročnina za dnevnik Prosveto povišana za \$2.00 letno za vse naročnike.

To velja tudi za VSE one naročnike, ki imajo prišteti pri PET članovi iz družine, torej se razume, da MORATE TUDI VI DOPLAČATI \$2.00 za naročnino za vaš dnevnik.

Po sklepu gl. izvršnega odbora se ne sme v nobenem slučaju upoštevati VEČ KOT PET ČLANOV iz ene družine pa tudi če imajo več kot pet članov in morajo biti iz enega in istega naslova. Ostali, kar jih je več, morajo prejemati glasilo TEDNIK, da tako vedo kaj se vrši v organizaciji S. N. P. Jednoti.

Vsled tega prosimo, da to upoštevate in nam pošljete še \$2.00 za vašo naročnino.

PHILIP GODINA, upravitelj.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije so lahko naročili na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, na člane ali nečlane \$2.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je v resnici bistveno cenejši, če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:
Za Zdrav. države in Kanado \$2.00
Za članov in okolice je \$2.50
1 tednik in \$2.00
2 tednika in \$3.00
3 tednike in \$4.00
4 tednika in \$5.00
5 tednikov in \$6.00
Za Evropo je \$11.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

PROSVETA, SNRJ.
2837 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsote \$

1. Ime _____ Čl. družine _____

Mesec _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine _____

3. _____ Čl. družine _____

4. _____ Čl. družine _____

5. _____ Čl. družine _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____